

Đại tá Nguyễn Văn Phấn kể về những ngày tháng hào hùng của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Tết Mậu Thân 1968 trên tuyến Lộ Vòng Cung. Ảnh: Văn Đức

Nhớ những ngày ở “TUYẾN LỬA VÒNG CUNG”

“52 năm đã trôi qua, nhưng cứ đến Tết lòng tôi lại bồi hồi nhớ về những kỷ niệm hào hùng trong những ngày Tổng tiến công và nổi dậy Tết Mậu Thân 1968. Tôi nhớ từng đồng đội đã kề vai sát cánh cùng mình trong những giây phút sinh tử để bảo vệ các đồng chí lãnh đạo. Giờ đã già, nhưng kỷ niệm về những ngày ác liệt đó vẫn như mới hôm qua...” - Đó là lời chia sẻ của Đại tá Nguyễn Văn Phấn (Tám Phấn), nguyên Phó Giám đốc Công an tỉnh Cần Thơ (nay là TP. Cần Thơ), nguyên cán bộ Đơn vị bảo vệ Khu ủy Tây Nam Bộ (thuộc Ban An ninh khu Tây Nam Bộ), thời kháng chiến chống Mỹ.

› VĂN ĐỨC

Đại tá Nguyễn Văn Phấn kể: “Đầu năm 1965, tôi được Đơn vị bảo vệ Khu ủy Tây Nam Bộ phân công đi bảo vệ lãnh đạo Khu ủy. Khi nhận nhiệm vụ, tôi mới biết đi bảo vệ cho đồng chí Vũ Đình Liệu (bí danh Tư Bình), Thường vụ Khu ủy (sau này là Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng - PV). Từ năm 1965 đến cuối năm 1973, 9 năm liền tôi bảo vệ cho một đồng chí, từ khi là Thường vụ đến khi làm Bí thư Khu ủy. Quảng thời gian dài bảo vệ đồng chí lãnh đạo cao cấp trong thời kỳ chiến tranh chống Mỹ ác liệt, tôi có nhiều kỷ niệm đáng nhớ, nhưng nhớ nhất là những ngày ở “Tuyến lửa Vòng Cung” trong Tổng tiến công và nổi dậy Tết Mậu Thân 1968”. Theo lời kể của Đại tá Nguyễn Văn Phấn, giữa tháng 11/1967, cơ quan Thường trực Tỉnh ủy Cần Thơ đóng ở nhà ông Tám Kỳ (xã Hiệp Hưng, huyện Phụng Hiệp, Hậu Giang). Cuối năm, Thường trực Khu ủy Tây Nam Bộ cũng chuyển lên vùng này, ở vườn nhà ông Bảy Toàn và ông Tám Nổi để tiện việc chỉ đạo Tổng tấn công. Lúc này Thường trực Tỉnh ủy Cần Thơ chuyển lên ngọn So Đũa Lớn, xã Nhơn Nghĩa, cách Chi khu Phong Điền (Cần Thơ) khoảng 2 cây số. Người dân nơi đây hàng ngày đi chợ Phong Điền, chợ Một Ngàn mua bán hàng nông sản. Bà con là những người vừa cung cấp lương thực, thực phẩm cho cách mạng, vừa cung cấp tin tức giặc sẽ càn vào hướng nào để ta phòng tránh. Nhân dân hết lòng giúp đỡ, đùm bọc, nuôi dưỡng, bảo vệ an toàn cho lực lượng cách mạng trong thời gian tạm trú ở đây. Để thống nhất chỉ đạo Tổng tiến công Mậu Thân, Thường trực Tỉnh ủy Cần Thơ cùng với Quân khu 4 hình thành Ban Chỉ huy tiến phương, do đồng chí Vũ Đình Liệu - Thường vụ Khu ủy,

Bí thư Tỉnh ủy Cần Thơ làm Trưởng Ban. Chiều 30 Tết Mậu Thân 1968, Ban Chỉ huy tiến phương từ ngọn kinh So Đũa Lớn hành quân vào Lộ Vòng Cung. Trên đường vào Vòng Cung đi qua nhiều xóm dân cư đông đúc, vườn cây ăn trái sầm uất, bà con đang thức đón giao thừa.

Đúng 0 giờ ngày mùng 1 Tết Mậu Thân 1968, tiếng pháo đón giao thừa lúc đầu còn nghe rõ, ít phút sau tiếng súng, tiếng đạn pháo ở trung tâm thành phố và các cứ điểm quân sự vang lên dồn dập. “Tôi hỏi đồng chí Mười Dài - Khu ủy viên, Phó Chính ủy Quân khu 9, ta tấn công địch phải không anh? Đồng chí Mười Dài trả lời, quân ta bắt đầu tấn công, kỳ này có thể ta vào luôn TP. Cần Thơ. Tôi vừa mừng vừa lo, vì không biết khi vào thành phố phải bảo vệ các đồng chí lãnh đạo như thế nào cho an toàn. Lúc này, tiếng máy bay đủ loại vang rền, bầu trời Vòng Cung sáng rực bởi pháo sáng từ máy bay thả xuống. Người dân đều thức, họ ra đường nghe tiếng súng với tinh thần hết sức phấn chấn. Cả đoàn được hướng dẫn vào 2 nhà ngói lớn có vườn rộng, các đồng chí lãnh đạo tạm nghỉ, còn các đồng chí bảo vệ cùng nhau đi quan sát địa hình, tìm hầm hố và đường tiến thoái khi có bất trắc. Gần sáng, chủ nhà mời cả đoàn ăn cháo vịt. Trong lúc ăn ông chủ nhà cất tiếng: “Lúc này không cho cách mạng ăn còn chờ lúc nào nữa. Anh em ở đây ăn cho hết bầy vịt. Khi hết gạo thì xúc lúa chà ăn tiếp” - Đại tá Nguyễn Văn Phấn, xúc động kể lại... Suốt 3 ngày đêm quân ta tấn công liên tiếp vào TP. Cần Thơ, vào cơ quan đầu não

Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân dự lễ khởi công xây dựng công trình bảo tồn Di tích lịch sử Lộ Vòng Cung Cần Thơ. Ảnh: Văn Đức

CBCS Công an TP Cần Thơ thăm, tặng quà gia đình Đại tá Nguyễn Văn Phấn, nguyên Phó Giám đốc Công an thành phố.

Ảnh: Minh Trí

vùng 4 chiến thuật, địch thiệt hại nặng. Chúng tổ chức cố thủ quyết liệt trong thành phố đồng thời phản công liên tục ra ngoài. Sáng mừng 4 Tết, trinh sát kỹ thuật của ta báo: "Hôm nay địch sẽ cần vào rạch Bà Chủ Kiểu", tất cả chuẩn bị đối phó. Hầm tránh pháo, hầm bí mật được phân ra cho từng đồng chí lãnh đạo. Đồng chí Tư Bình giao đồng chí Tám Phấn chỉ huy lực lượng bảo vệ tại đây, chủ yếu ém quân bảo toàn lực lượng, thật sự bắt buộc mới nổ súng chống càn. Sau khi nhận lệnh từ đồng chí Tư Bình, đồng chí Tám Phấn phân công các đồng chí Tư Ninh, Hai Thiện, Ut Phương, Năm Hòa ở trong vườn nhà ông Tư Công; các đồng chí Năm Tâm, Hai Xinh, Ut Bé ở vườn nhà ông Hai Tiểu. Phương án chống càn chủ yếu ém quân, khi nào có lệnh của đồng chí Tám Phấn mới được nổ súng. Khi nổ súng là kéo địch ra khỏi vườn nhà ông Hai Tiểu... Khoảng 13 giờ ngày mừng 4 Tết, bất ngờ một chiếc máy bay thám sát L19 xuất hiện, rồi mấy chiếc máy bay ném bom quân đảo khu vực rạch Bà Chủ Kiểu, vườn nhà ông Hai Tiểu và ông Tư Công. Máy bay L19 phóng pháo chỉ điểm cách nơi các đồng chí đang ẩn nấp khoảng 40m. Đồng chí Tám Phấn la đồng: Tất cả xuống hầm tránh bom, hoặc bỏ ra ruộng lúa. "Các anh Ut Phương, Tư Ninh bò ra ruộng lúa; anh Mười An (Trưởng Ban tác chiến Quân khu 9), xuống hầm cách tôi 4m và khi tôi vừa xuống hầm thì bom nổ. Trái đầu hơi xa, trái thứ 2 thứ 3 nổ sát bên. Hầm tôi bị vỡ nắp, tôi bị hơi bom ép chảy máu tai, tức ngực, đau đầu. Tàn trận bom, nghe anh em kêu, tôi cố gắng bò lên thấy hầm anh Mười An không còn, anh Mười đã hy sinh, bị đất vùi lấp. Khi chúng tôi đang kéo anh Mười lên thì máy bay L19 tiếp tục phóng pháo chỉ điểm vườn nhà ông Hai Tiểu. Các máy bay lao đến ném bom đợt hai, hầm sập hết, chúng tôi bò ra ruộng lúa. Lần này chúng ném bom lệch về hướng rạch Bà Chủ Kiểu. Dứt loạt bom, anh em kéo anh Mười lên, tôi chạy đến vườn nhà ông Hai Tiểu thì được biết đồng chí Tư Bình và các anh vẫn an toàn. Tôi gặp anh Năm Tâm thì nghe báo: Hai Xinh, Ut Bé đã hy sinh. Anh Sáu Quân hướng dẫn các đồng chí lãnh đạo qua điểm khác, phân công tôi, anh Hai Thiện ở lại cùng với anh Chín Quang lo chôn cất anh Mười An, Ut Bé. Anh Hai Xinh bị bom văng ra bên kia rạch, sáng mừng 5 Tết mới tìm được" - Đại tá Nguyễn Văn Phấn bồi hồi nhớ lại.

Xong việc, đồng chí Tám Phấn đi về ngọn Trà Niêng - nơi đồng chí Tư Bình và Ban Chỉ huy tiền phương đang ở. Sáng mừng 6 Tết, một số anh em bảo vệ canh gác, số còn lại đào quân đảo. Tám Phấn leo lên cây kiểm tra, xác định giặc đang kéo vào theo sự dẫn đường của chiếc trực thăng "cán gáo". Đồng chí Tám Phấn dắt đồng chí Tư Bình ra khỏi nhà khoảng 200m đến ngã ba sông thì bị trực thăng địch phát hiện bắn xối xả. Đồng chí Chín Tiên và Năm Quang - cán bộ của Quân khu hy sinh tại chỗ. Đại tá Nguyễn Văn Phấn kể lại: "Tình hình quá nguy hiểm. Tôi không thể đưa đồng chí Tư Bình qua sông như thế. Tôi thống nhất với đồng chí Tư Bình là chạy vào ruộng lúa. Mà từ bờ sông với cánh đồng lúa phải qua hàng chục liếp vườn. Tôi đồng chí Tư Bình vượt qua 4, 5 liếp vườn, trong khi trên đầu trực thăng bắn như mưa. Thấy tôi mệt, đồng chí Tư Bình không cho tôi cõng mà kê nhau vượt qua các bờ mương. Thấy trò bỏ vào ruộng lúa

chừng 30m, đồng chí Tư Bình nghe được tiếng Anh liền nói khẽ: "Mỹ tới. Đứng bò, nằm xuống". Khi địch đi qua, chúng tôi bò ra vào ruộng lúa chọn chỗ rậm rạp nằm tránh trực thăng địch phát hiện. Thấy trò vừa thoát chết trong gang tấc, thì pháo 105 ly từ Chi khu Phong Điền bắn vào cách chúng tôi chừng 25m, mảnh pháo văng trúng miếng vải dù, đồng chí Tư Bình cảm xem còn nóng hổi"... Đến 15 giờ chiều, dứt các đợt pháo, tiếng trực thăng xa dần, đồng chí Tám Phấn nghe ngóng thấy an toàn nên đưa đồng chí Tư Bình về ngọn rạch Miếu Ông gặp đồng chí Mười Dài và các đồng chí trong Ban Chỉ huy tiền phương. Ở đây đến ngày 9 tháng giêng, các đồng chí quyết định một bộ phận Ban Chỉ huy tiền phương ra ngoài lộ Vòng Cung để phân tán lực lượng... Đầu tháng 3/1968, địch tăng cường phần kích hơn, kiểm soát toàn tuyến Vòng Cung hết sức gắt gao. Để đảm bảo an toàn cho các đồng chí lãnh đạo, Ban Chỉ huy tiền phương chuyển bỏ ra ngoài Vòng Cung...

Gần 200 ngày đêm chiến đấu ác liệt trong rừng như ngoài lộ Vòng Cung Tết Mậu Thân 1968, lực lượng bảo vệ, phục vụ Ban Chỉ huy tiền phương hy sinh và thương tật khá nhiều. Tuy nhiên, các đồng chí lãnh đạo được bảo vệ an toàn, phục vụ tốt cho công tác chỉ đạo Tổng tiến công Tết Mậu Thân. "Lộ Vòng Cung năm Mậu Thân 1968 vô cùng ác liệt. "Đạn chen đầu đạn, bom kẻ hở bom" như thế mà các đồng chí lãnh đạo được bảo vệ an toàn tuyệt đối là một thành công lớn. Thành công đó là sự hy sinh dũng cảm, mưu trí sáng tạo, bình tĩnh, linh hoạt, quyết đoán và tận tụy của các đồng chí bảo vệ. Thành công đó là sự che chở đùm bọc, nuôi dưỡng, bảo vệ; sự hy sinh tính mạng, tài sản của biết bao gia đình nhân dân ở vùng này" - Đại tá Nguyễn Văn Phấn khẳng định...

Ngày 4/10/2019, tại ấp Mỹ Nhơn (xã Mỹ Khánh, huyện Phong Điền, TP. Cần Thơ), Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân đã dự Lễ khởi công xây dựng công trình bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị Di tích lịch sử Lộ Vòng Cung Cần Thơ. Di tích lịch sử Lộ Vòng Cung Cần Thơ được xây dựng gồm các hạng mục: Khu tưởng niệm, cổng, bia di tích, sân, đường nội bộ cây xanh, hệ thống hạ tầng kỹ thuật... Tổng mức đầu tư trên 99 tỷ đồng từ nguồn xã hội hóa, thời gian thực hiện từ nay đến năm 2020. Theo ông Dương Tấn Hiến, Phó Chủ tịch UBND TP. Cần Thơ, Lộ Vòng Cung chạy dài gần 30km nối QL1 từ cầu Cái Răng vào huyện Phong Điền, qua các xã: Mỹ Khánh, Nhơn Ái, Tân Thới, Giai Xuân và kết thúc tại lộ tế Ba Se (phường Phước Thới, quận Ô Môn, Cần Thơ). Đây là tuyến giao thông thuận lợi, có vị trí chiến lược quan trọng, nằm ở cửa ngõ phía Tây Nam của trung tâm TP. Cần Thơ. Lộ Vòng Cung còn là nơi ghi dấu sự hy sinh xương máu của biết bao đồng bào, đồng chí trong những năm tháng chiến tranh, nhất là trong Cuộc tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 và Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước, minh chứng hào hùng cho cuộc chiến thần tốc, rực lửa, góp phần vẻ vang vào truyền thống đấu tranh cách mạng, giải phóng dân tộc của quân dân Cần Thơ nói riêng và cả nước nói chung. Ngày 7/2/2013, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã ban hành quyết định xếp hạng địa điểm chuyển quân, Trại quân y tiền phương và nơi cất giấu vũ khí thuộc Lộ Vòng Cung Cần Thơ trong kháng chiến chống Mỹ là Di tích lịch sử cấp quốc gia. Để bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị Di tích lịch sử Lộ Vòng Cung, ngày 13/4/2018, UBND TP. Cần Thơ quyết định phê duyệt dự án đầu tư xây dựng công trình bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị Di tích lịch sử Lộ Vòng Cung, hạng mục Khu tưởng niệm (khu A)...

Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, Lộ Vòng Cung nổi tiếng là vùng "đất lửa" của Cần Thơ, là tuyến đường có vị trí quan trọng đặc biệt về lĩnh vực quân sự, giữ được Lộ Vòng Cung là giữ được cơ sở cách mạng, giữ được cửa ngõ để tiến công vào các cơ quan đầu não của địch ở nội ô thành phố...☸

